

SEJMN
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

IV kadencja

Przewodniczący
Krajowej Rady Sądownictwa

KRS 130-6-02

Do druków nr: 387, 388, 389

Warszawa, 16 maja 2002 r.

387-388-389-X

Pan

Marek Borowski

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Uprzejmie przekazuję stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 15 maja 2002 r. do projektów ustaw:

- **Kodeks karny,**
- **o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw,**
- **o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw.**

Wiceprzewodniczący
Krajowej Rady Sądownictwa

(-) Bronisław Szydło

STANOWISKO KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 15 maja 2002 r.

do projektów ustaw:

- o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw,
- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw,
- o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw.

Krajowa Rada Sądownictwa od przeszło 4 lat wielokrotnie zajmowała stanowisko w zakresie uchwalonego w dniu 6.06.1997 r. nowego ustawodawstwa karnego, nie kryjąc zastrzeżeń i obaw co do wielu regulacji prawnych i oczywistych błędów, zwłaszcza zawartych w Kodeksie postępowania karnego.

W okresie kilku lat obowiązywania tych przepisów, Rada konsekwentnie wskazywała na potrzebę szybkiej i kompleksowej nowelizacji procedury karnej, aby zapewnić trwałość zasad odpowiedzialności i spójności systemu prawa karnego.

Zmieniająca się koncepcja zakresu nowelizacji w Ministerstwie Sprawiedliwości, a później w komisji sejmowej spowodowała, że uchwalona kodyfikacja karna z dnia 24.08.2001 r. znacznie ograniczała sędziowską swobodę orzekania i uznawała surowość kary za metodę walki z przestępczością (Kodeks karny), jak również poprawiała oczywiste błędy (procedura karna). Ustawa została zawetowana przez Prezydenta RP, co w konsekwencji przyniosło powołanie przez Niego zespołu ds. nowelizacji trzech Kodeksów (karny, procesowy i wykonawczy). Zespół ten przedstawił, w stosunkowo krótkim czasie nowe projekty, które zostały w grudniu 2001 r. skierowane przez Prezydenta RP do Sejmu.

Rozwiązania zawarte w tych projektach były przedmiotem oceny Rady, która w swoim stanowisku z dnia 17 stycznia 2002 r. odniosła się do zawartych rozwiązań, zgodnych z postulatami środowiska sędziowskiego, jak też i Rady. Mimo pozytywnego stanowiska KRS przedstawiła swoje uwagi krytyczne w zakresie niektórych przepisów,

jak i też zaproponowała śmielsze rozwiązania, mające na celu poprawienie sprawności postępowania.

Przedłożone przez Klub Parlamentarny „Prawo i Sprawiedliwość” projekty ustaw o zmianie ustawy Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i Kodeks karny wykonawczy w istocie rzeczy nie odbiegają od projektu złożonego przez Prezydenta RP. Należy ocenić pozytywnie wiele koncepcji i przepisów, zmierzających do znacznego przyspieszenia i uproszczenia procedury, zachowujących zarazem standardy ochrony praw człowieka.

Mając na względzie pewne podobieństwo do poprzednio przygotowanej przez Radę opinii z dnia 17 stycznia 2002 r. – Krajowa Rada Sądownictwa zgłasza następujące uwagi:

I. Co do nowelizacji Kodeksu karnego.

- 1) art. 10 § 2 kk – dotyczy odpowiedzialności karnej nieletnich, którzy popełnili przestępstwa po ukończeniu 15 roku życia.

Proponowane zmiany odpowiedzialności karnej nieletnich są bardzo szerokie, bowiem według projektu nieletni mają odpowiadać za wszystkie zbrodnie jak i wymienione w tym przepisie występki.

Zastrzeżenia budzi sam sposób kreślenia tychże występków, albowiem projekt określa je opisowo, a nie poprzez przytoczenie konkretnych przepisów Kodeksu. Utrudniać to będzie praktyczne stosowanie art. 10 § 2 kk.

Zasadnicze wątpliwości wywołuje jednak proponowany zakres przedmiotowej odpowiedzialności karnej osób nieletnich. Przede wszystkim Krajowa Rada Sądownictwa zwraca uwagę na specyfikę związaną z przestępczością nieletnich, która w sposób zasadniczy różni się od przestępczości osób pełnoletnich.

Projekt omawianego przepisu nie uwzględnia rygorystycznych zmian jakie zaszły w ostatnim okresie w ustawie z 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Krajowa Rada Sądownictwa zwraca też uwagę i na to, że prawo karne dotyczące nieletnich powinno być zgodne z normami prawa międzynarodowego.

- 2) art. 43 § 2 kk – niedopuszczalne jest orzekanie „na zawsze”, jako obligatoryjnego, środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych. Takie rozstrzygnięcie oznacza coś ostatecznego i nieodwracalnego, a Sąd ma obowiązek baczyć, aby dolegliwość nie przekraczała stopnia winy i uwzględniała stopień społecznej szkodliwości.

Koncepcja środka karnego określonego „na zawsze” jest fikcją, wobec reguł powszechnie obowiązujących w ustawodawstwie karnym, a związanych z instytucją przedawnienia bądź zatarcia skazania. W ocenie Rady byłoby to rozwiązanie błędne, szkodliwe i niezgodne z nadrzędnymi zasadami.

- 3) art. 54 kk – zawiera zdania: „chyba że sprzeciwiają się temu szczególne okoliczności”. Oznaczać to będzie, że odpowiedzialność nieletnich będzie kształtowana jak osób dorosłych. Nie sposób z takim uregulowaniem się zgodzić.

Autorzy projektu nie uwzględnili też tego, że w istocie nie ma żadnej kolizji między wychowaniem dziecka, a interesem społeczeństwa i Państwa.

- 4) art. 60 kk – dotyczący zakazu warunkowego przedterminowego zwolnienia wobec sprawcy skazanego na karę pozbawienia wolności albo na dożywotnie pozbawienie wolności. Taka koncepcja pozostaje w sprzeczności z ideą humanitaryzmu i nie daje sprawcy żadnej szansy skorzystania z dobrodziejstwa tej instytucji. Może wywołać negatywny układ w procesie resocjalizacji skazanych.
- 5) art. 64 § 1 kk – wprowadza pojęcie umyślnego występku o charakterze chuligańskim. Rada jest zdania, iż nie można proponować powrotu do takich rozwiązań Kodeksu z 1969 r., a które byłoby krytykowane przez środowisko sędziów.
- 6) art. 67 § 1 i 2 kk i art. 68 § 1 – dotyczący popełnienia przestępstw w warunkach recydywy. Aktualna praktyka wykazała, iż słuszne jest rozwiązanie fakultatywnego zaostrzenia kary, a nie obligatoryjnego, jak było pod rządami Kodeksu z 1969 r.
- 7) art. 68 § 1 kk – te same uwagi jak w pkt 6) odnoszące się do zakazu udzielania warunkowego zwolnienia z odbycia kary pozbawienia wolności osobie wielokrotnego recydywisty.

- 8) brak dotychczas występującej, w części ogólnej zasady humanitaryzmu, która odnosi się do sprawcy przestępstwa. Taka zasada jest zgodna z Europejską Konwencją Praw Człowieka i Konstytucją RP.
- 9) dyskusyjne jest pozostawienie zapisu w art. 148 § 2 pkt 3 kk wobec treści pozostających sposobów pozbawienia życia, albowiem każde zabójstwo zasługuje na szczególne potępienie. Należy zaznaczyć, iż norma ta jest mało precyzyjna i niejasna.
- 10) wprowadzenie w części szczególnej, podwyższonych dolnych progów sankcji karnych dla niektórych kategorii przestępstw, spowoduje, iż sprawy te będą rozpoznawane przez Sądy Okręgowe, co może grozić spowolnieniu pracy tych sądów z uwagi na wielkość wpływu tej kategorii spraw. Dotyczy to przestępstw rozboju, kierowania zorganizowaną grupą przestępczą, czynną napaścią na funkcjonariusza publicznego czy też przyjęciem dużej korzyści majątkowej. W pozostałej treści projektu Krajowa Rada Sądownictwa nie zgłasza żadnych uwag ani zastrzeżeń.

II. Co do nowelizacji Kodeksu postępowania karnego.

- 1) krytycznie należy ocenić w pkt 2 (art. 10 § 2 proponowanej nowelizacji) wprowadzenie pojęcia „przestępstwo o charakterze chuligańskim”, albowiem zapis ten wprowadzony do Kodeksu z 1969 r. został poddany słusznej krytyce i po transformacji ustrojowej ustawodawca odstąpił od tej kategorii przestępstw,
- 2) nie do przyjęcia jest zapis w pkt 4, co do znacznego rozszerzenia katalogu spraw rozpoznawanych przez sądy okręgowe. Takie rozwiązanie spowoduje lawinowy wzrost spraw do tego sądu, który powinien rozpoznawać tylko i wyłącznie najpoważniejsze kategorie przestępstw (art. 25 § 2 kpk),
- 3) w pkt 15 projektodawcy skreślili cały rozdział o powództwie cywilnym, co przy braku uzasadnienia do tego projektu czyni ten zapis niezrozumiałym,
- 4) w pkt 50 wprowadzono art. 185a, co do kwestii jednorazowego przesłuchania pokrzywdzonego, który nie ukończył 15 roku życia w sprawach o przestępstwa wymienione w art. 197, 200 i 201 kk. Wydaje się, iż ten stan rzeczy należy rozciągnąć na wszystkie przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości zamieszczone w Rozdziale XXV,

- 5) zbędna jest w pkt 59 (co do art. 214 § 1 kpk) regulacja dotycząca przeprowadzenia wywiadu przez Policję, skoro ten organ i tak nie dysponuje właściwą liczebnie kadrami, a praktyka z lat poprzednich dowiodła, iż wywiady te były przeprowadzane szablonowo i powierzchownie. Jednym z celów wprowadzenia do kpk z 1997 r. wywiadów kuratorskich było zwiększenie obiektywizmu, a co za tym idzie, dowodu na równi z innymi dowodami. Poza tym fachowe przygotowanie kuratora (na ogół wyższe wykształcenie) podnosić też miało jakość samych wywiadów środowiskowych,
- 6) zastrzeżenia budzą rozwiązania w pkt 73 dotyczące art. 258 kpk, co do potrzeby wprowadzenia nowych przesłanek w zakresie stosowania tymczasowego aresztowania. Jest to powrót do rozwiązań Kodeksu z 1969 r. (dawny art. 217), który tak był krytykowany, zwłaszcza przez sędziów jak i ówczesną opozycję,
- 7) pkt 95 – w art. 309 § 1 pkt 2 kpk niepotrzebnie wprowadza się występki określone w 11 przepisach, które wymagają śledztwa. Jeżeli ustawodawca przewiduje w fazie postępowania przygotowawczego formę śledztwa i dochodzenie, to te pierwsze powinny być przewidziane tylko do zbrodni, bądź tych przestępstw, które popełnili funkcjonariusze Policji lub UOP,
- 8) w pkt 99 w odniesieniu do (art. 320 kpk) niepotrzebna są § 3, 4 i 5 i 7 albowiem tego rodzaju zapisy winny być zawarte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w zakresie regulacji rozwiązań systemowych związanych z mediacją,
- 9) w pkt 101 niepotrzebne jest wprowadzenie nowego art. 322a odnoszącego się do tzw. rejestru policyjnego. Ta instytucja, jeżeli miałaby powstać to powinna być zawarta w przepisach dotyczących postępowania uproszczonego (art. 472 kpk i następne),
- 10) w pkt 119 – powtarza się błąd, który również zawarty był w ustawie z dnia 24.08.2001 r. co do obecności oskarżonego na rozprawie (art. 374 kpk), która zależy od decyzji przewodniczącego. Jest to niekonstytucyjne rozwiązanie, które m.in. stanowiło o wecie Prezydenta RP,
- 11) pkt 146 odnoszący się do art. 434 dodaje się § 3 kpk, który jest nie do zaakceptowania, albowiem narusza jedną z podstawowych zasad, iż nie orzeka się na niekorzyść osób, o ile nie ma apelacji wniesionej przez oskarżyciela (jest to zakaz reformationis in

peius). Wprowadzenie dodatkowo możliwości orzekania na niekorzyść oskarżonego w wypadkach przewidzianych w art. 61 § 5 i 6 kk jest naruszeniem tej zasady.

Natomiast Krajowa Rada Sądownictwa dostrzega w w/w projekcie rozwiązania, które są zgodne z opiniami środowiska sędziowskiego, a nie zostały przyjęte w projekcie Prezydenta RP. Dotyczy to możliwości prowadzenia (przy braku sprzeciwu stron) procesu przerwane go bądź odroczone go przy zmianie składu sędziowskiego (pkt 134 – co do ust. 402 § 2 i 404 § 2 kpk), jak również zachowania (pkt 133) możliwości zwrotu akt sprawy do Prokuratury w trybie art. 397.

Te rozwiązania znajdują pełną aprobatę ze strony KRS.

III. Co do nowelizacji w zakresie Kodeksu karnego wykonawczego.

- 1) art. 6 § 1 – winien brzmieć – skazany jako strona może składać wnioski o wszczęcie postępowania przed sądem oraz wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym, jeżeli ustawa tak stanowi,
 - zażalenia mogą być składane w kwestii – zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, kar zastępczych za grzywnę, kary ograniczenia wolności, odroczenia wykonania kary, przerwy w karach, umorzenia postępowania wykonawczego, zawieszenia postępowania wykonawczego, w zakresie orzekania środka zabezpieczającego,
 - § 4 - regulacja zbędna – skarga winna być rozpoznana nawet jeśli zawiera zwroty wulgarne i obelżywe – może bowiem zawierać istotne merytoryczne zarzuty.
- 2) art. 7 § 3 – zawiadomienie o decyzji – zawsze ma charakter ogłoszenia lub doręczenia, a obowiązek pouczenia o przysługujących prawach wynika z przepisów ogólnych i nie wymaga sprecyzowania. Obciążanie zaś wymienianych w przepisie organów obowiązkiem sporządzania z urzędu uzasadnień każdej decyzji jest co najmniej zbędne.
- 3) art. 8 - § 1 – jest zmianą całkowicie zbędną i prowadzącą do sprzeczności z proponowanym brzmieniem z § 3 – który pozwala się kontaktować skazanemu z pełnomocnikiem będącym adwokatem.

- 4) art. 11 - § 2 – niezrozumiały, z treści tego przepisu wynika, że Sąd przesyła do dyrektora Zakładu Karnego informacje dot. skazanego po wydaniu nieprawomocnego wyroku, zaś regulacja dot. przesyłania akt dyr. ZK spowoduje jedynie dodatkowe problemy, utrudniając, a nie usprawniając postępowania wykonawcze.
- 5) art. 19 § 1 – zmianą jest jedynie konsekwencja błędu w zmianie art. 8.
- 6) art. 20 § 2 – zmianą całkowicie niezasadną w zakresie orzekania przez Sąd Rejonowy w tym samym składzie (1 osobowym) – niepotrzebnie przedłużyło jedynie postępowanie.
§ 4 – zmiana prowadzi do złamania zasady instancyjności – wprowadzając instancję poziomą - odwołanie winno służyć do Sądu wyższej instancji – tak jak dotychczas.
- 7) art. 22 - § 1 - zmiana przeprowadzona w złym kierunku. Powinniśmy dążyć do zlikwidowania obowiązku wyznaczania posiedzeń i zawiadamiania stron jeżeli:
 - 1) Sąd orzeka zgodnie z wnioskiem skazanego,
 - 2) umarza grzywnę i koszty z urzędu.
- 8) art. 23 § 3 – niezasadne wobec braku konieczności wyznaczania posiedzeń Sądu Rejonowego w Zakładzie karnym.
- 9) art. 25 § 1-3 – zmiana całkowicie zbędna – prowadzi do sprzeczności z przepisami kpc co do egzekucji.
- 10) art. 34 § 1 – zmiana prowadzi do ograniczenia uprawnień Sędziego Penitencjarnego w stosunku do kuratora wykonującego orzeczenie Sądu a zapis ten idzie więc zbyt daleko w stosunku do obecnego systemu prawnego.
- 11) art. 43 – zmiana oprócz zwiększenia kwoty potrąceń jest całkowicie zbędna.
- 12) art. 51 – kwota górnej granicy grzywny podlegającej umorzeniu winna być ustalona nie kwotowo, a np. w odniesieniu do najniższego wynagrodzenia.
- 13) pozostawiono sprzeczność w art. 164 § 2 – zezwalającą na wyznaczenie okresu tam opisanego przez Sąd w postanowieniu o udzieleniu warunkowego zwolnienia.
- 14) art. 119 – w kwestii dot. obciążania skazanego kosztami leczenia – stosowne kompetencje należy przekazać Sądowi Cywilnemu, zaś proponowana zmiana jest sprzeczna z Konstytucją, umowami międzynarodowymi i zdrowym rozsądkiem, gdyż

skazany jest pozbawiony wolności nawet gdy przebywa w szpitalu (np. z powodu samouszkodzenia).

- 15) art. 76 należy wprowadzić zapis, że decyzje z art. 76 § 1 pkt 1 dotyczące skazanych na karę powyżej 3 lat pozbawienia wolności podlegają wykonaniu, jeżeli Sędzia Penitencjarny nie zarządzi inaczej.

Projekt wzmacnia pozycję Dyrektora Zakładu Karnego, Dyrektora Okręgowego oraz Generalnego – a dokładnie udzielając im kompetencji z § 3 art. 76 w proponowanej zmianie może prowadzić do samowoli tych urzędników – bez nadzoru Sądu.

- 16) art. 92 pkt 14 – zmiana zmierza tylko do sprawienia przyjemności skazanym uprzywilejowanym i prowadzi tylko do możliwości zaistnienia zbędnych nieporozumień.

Wiceprzewodniczący
Krajowej Rady Sądownictwa
Sędzia Bronisław Szydło

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 22 maja 2002 r.

Cena 0,48 zł + 22% VAT

